

NORGES HØYESTERETT

Den 16. mai 2012 ble det av Høyesteretts ankeutvalg bestående av dommerne Tjomsland, Øie og Webster i

HR-2012-01058-U, (sak nr. 2012/624), sivil sak, anke over kjennelse:

A (advokat Rasmus Asbjørnsen)

mot

B (advokat Morten Steenstrup)

avsagt slik

K J E N N E L S E :

- (1) Saken gjelder hvorvidt et krav som er gjort til tvistegjenstand, allerede er rettskraftig avgjort, med den følge at søksmålet må avvises, jf. tvisteloven § 19-15 tredje ledd.
- (2) I 2000 reiste A søksmål mot faren, C, og broren, B. Bakgrunnen for søksmålet var at C i 1998 hadde overdratt sine aksjer i to eiendomsselskaper til B. A anførte at faren på 1980-tallet hadde inngått en muntlig avtale hvor han forpliktet seg til å behandle sine to sønner likt når han en gang i fremtiden skulle overdra aksjene i selskapene til neste generasjon, og krevde dom for at broren og faren skulle overføre halvparten av aksjene til ham. For det tilfelle at retten skulle komme til at det ble inngått en avtale, men at naturaloppfyllelse likevel ikke kunne finne sted, krevde han subsidiært erstatning. Atter subsidiært gjorde han gjeldende å ha forkjøpsrett til aksjene. De saksøkte påsto på sin side at det ikke ble inngått noen slik avtale på 1980-tallet, og at de følgelig måtte frifinnes.
- (3) Ved Asker og Bærum herredsretts dom 26. juni 2001 ble C og B frifunnet. Herredsretten fant det ikke bevist at faren hadde forpliktet seg til noen senere likedeling mellom sønnene. Dommen ble påanket, men anken ble senere trukket, og ved Borgarting lagmannsretts kjennelse 5. juni 2002 ble ankesaken hevet.
- (4) C døde i 2004. Hans kone, D, overtok boet etter ham uskiftet. Hun døde i 2010, og det er åpnet offentlig skifte.
- (5) Den 22. juni 2011 innga A stevning til Asker og Bærum tingrett mot B, med påstand om at avtalen mellom C og B om overdragelse av aksjer i eiendomsselskapene var ugyldig, og at B skulle betale A erstatning fastsatt etter rettens skjønn. Grunnlaget for kravet var at C ved avtaleinngåelsen hadde manglet rettslig handleevne. I tilsvaret 24. august 2011 påsto B

prinsipalt saken avvist som rettskraftig avgjort. Subsidiært påsto han seg frifunnet.

- (6) Asker og Bærum tingrett kom i kjennelse 6. oktober 2011 til at kravet var rettskraftig avgjort. Kjennelsen har slik slutning:

- "1. Sak 11-102204TVI-AHER/1 avvises.
2. A dømmes til, innen 2 - to - uker fra forkynnelse av denne kjennelse, å erstatte sakskostnadene til B med 150000 - hundreogfemtitusen - kroner."

- (7) A anket til Borgarting lagmannsrett, som 13. februar 2012 avsa kjennelse med slik slutning:

- "1. Anken forkastes.
2. I sakskostnader for lagmannsretten betaler A 26 250 - tjuesekstusentohundreogfemti - kroner til B innen to uker fra forkynnelsen av denne kjennelsen."

- (8) A har anket til Høyesterett. Anken gjelder lagmannsrettens lovtolkning, lovanvendelse og bevisvurdering. Det er vist til at avgjørelsen av om de to sakene gjelder samme krav, beror på en totalvurdering, jf. Rt. 2008 side 833 avsnitt 55-56. Det avgjørende her må være at de rettslige vilkårene for at rettsfølgene i de to sakene kan inntre, er av ulik art, og at de påberopte rettsreglene beskytter forskjellige interesser. De faktiske vilkårene for rettsfølgenes inntreden er også vesensforskjellige. Videre må det legges vekt på at rettsfølgene i de to sakene er forskjellige. Det er nedlagt slik påstand:

- "1. Saken fremmes.
2. A tilkjennes sakens omkostninger for tingrett, lagmannsrett og Høyesterett."

- (9) B har tatt til motmæle og sluttet seg til lagmannsrettens konklusjon om at saken etter en totalvurdering må avvises som rettskraftig avgjort. Lagmannsrettens vurdering er riktig både når det gjelder likheten i rettslige og faktiske vilkår for at rettsfølgene skal inntre, og rettsfølgenes kvalitative likheter. I tillegg fastholdes de øvrige grunnlagene for avvisning som ble fremsatt for tingretten. Disse grunnlagene er at søksmålet må avvises som åpenbart grunnløst, samt at kravet er bortfalt ved passivitet eller foreldelse.

- (10) Det er nedlagt slik påstand:

- "1. Anken forkastes.
2. A dømmes til å erstatte B' sakskostnader for Høyesterett."

- (11) *Høyesteretts ankeutvalg* bemerker at utvalget har full kompetanse ved prøvingen av lagmannsrettens kjennelse, jf. tvisteloven § 30-6 bokstav a.

- (12) Spørsmålet er om det kravet som A nå har fremmet mot B, er det samme kravet som ble rettskraftig avgjort ved dommen i 2001. I så fall skal saken avvises etter tvisteloven § 19-15 tredje ledd, slik de tidligere instansene har kommet til.

- (13) Ved vurderingen av hva som er samme krav, er de viktigste kriteriene om de rettsfølger som gjøres gjeldende, er kvalitativt ulike, om det er store ulikheter mellom de faktiske og rettslige vilkår for disse rettsfølgene, og likhet eller ulikhet i de interesser som rettsreglene skal beskytte. Rettslig tradisjon vil også ha betydning, se Rt. 2008 side 833 avsnitt 56.

- (14) De rettsfølger som gjøres gjeldende i de aktuelle saker er i utgangspunktet kvalitativt ulike. I den første saken krevde A prinsipalt fullbyrdelsesdom for at aksjer i eiendomsselskapene skulle overføres til ham, mens han i den andre saken krever fastsettelsesdom for at avtalen

mellom faren og broren om overføring av aksjene er ugyldig samt at han har krav på erstatning.

- (15) Det var i den ene saken spørsmål om C på 1980-tallet forpliktet seg til å behandle sine to sønner likt når aksjer i eiendomsselskapene skulle overdras, mens det i den andre saken er spørsmål om han hadde sin rettslige handleevne i behold da han i 1998 overdro alle aksjene til B. De faktiske og rettslige betingelsene som må foreligge for at kravet kan føre frem, er dermed etter utvalgets syn vesensforskjellige i de to saker. De aktuelle rettsregler skal også beskytte ulike interesser.
- (16) Lagmannsretten har konkludert med at det ikke er vesensforskjeller i de faktiske og rettslige grunnlag og synes å ha lagt vesentlig vekt på at helsetilstanden til C var en "omstendighet som også var trukket inn i den første saken før hovedforhandlingen i tingretten, men deretter frafalt for så å bli tatt opp på nytt i anken til lagmannsretten som senere ble trukket".
- (17) Partene er uenige om hvorvidt helsetilstanden ble brukt som argument i samme relasjon i den første saken som i den andre. Utvalget finner ikke grunn til å gå nærmere inn på dette spørsmålet. Anførselen knyttet til helsetilstanden ble uansett frafalt før hovedforhandlingen i herredsretten, og var dermed ikke et forhold retten kunne bygge på eller faktisk bygde sin avgjørelse på. Forholdet kan dermed heller ikke trekkes inn ved vurderingen av om det dreier seg om samme krav. Spørsmålet om frafallet av anførselen knyttet til helsetilstanden medfører at kravet om at avtalen fra 1998 er ugyldig på grunn av manglende rettslig handleevne må anses som oppgitt, er eventuelt en materiell frifinnelsesgrunn, og kan ikke hindre fremme av saken, jf. tvistemålsloven § 67, tvisteloven § 18-4 og Schei mfl., Tvisteloven, bind I, side 748. Det samme gjelder for spørsmålet om kravet er bortfalt på grunn av passivitet eller foreldelse.
- (18) Utvalget finner etter dette at det kravet som A nå har fremmet mot B, ikke er det samme kravet som ble rettskraftig avgjort ved dommen i 2001.
- (19) Den ankende part har også anført at søksmålet må avvises som åpenbart uholdbart. Adgangen til å avvise et søksmål som åpenbart uholdbart, jf. blant annet Rt. 2000 side 1668, gjelder ikke når den nye saken angår et rettsforhold som ikke ble rettskraftig avgjort i det første søksmålet. Søksmålet kan dermed heller ikke avvises på dette grunnlaget.
- (20) Andre grunnlag for avvisning er ikke anført, og saken må fremmes for tingretten.
- (21) B har anført at et av de dokumenter som er lagt frem for utvalget, omfattes av bevisforbudsregelen i tvisteloven § 22-5. Det aktuelle beviset angår sakens realitet og har ingen betydning for de spørsmål anken gjelder. Utvalget har derfor ikke tatt standpunkt til dette spørsmålet.
- (22) Den ankende part har påstått seg tilkjent sakskostnader for alle instanser. Han har vunnet saken og bør tilkjennes sakskostnader for Høyesterett etter hovedregelen i tvisteloven § 20-2 første ledd. Utvalget ser ikke grunnlag for unntak etter tredje ledd. Med den konklusjon utvalget har kommet til, har A vunnet også for underinstansene, jf. § 20-9 annet ledd. Det er derfor ikke grunnlag for å utsette underinstansenes sakskostnadsavgjørelse etter § 20-8. Etter utvalgets syn bør A tilkjennes sakskostnader også for tingretten og lagmannsretten, jf. § 20-2 første ledd.
- (23) For tingretten krever A 13 000 kroner pluss merverdiavgift, totalt 16 250 kroner. For lagmannsretten krever han 25 000 kroner pluss merverdiavgift og ankegebyret, totalt 36 410

kroner. For Høyesterett krever han 32 500 kroner pluss merverdiavgift og ankegebyret, totalt 45 785 kroner. Samlet utgjør sakskostnadene inkludert merverdiavgift 98 445 kroner. Kravet tas til følge.

(24) Avgjørelsen er enstemmig.

SLUTNING :

1. Saken fremmes.
2. I sakskostnader for tingrett, lagmannsrett og Høyesterett betaler B til A 98 445 – nittiåttetusenfirehundreogførtifem – kroner innen 2 – to – uker fra forkynnelsen av denne kjennelsen.

Toril M. Øie
(sign.)

Steinar Tjomsland
(sign.)

Bergljot Webster
(sign.)

Riktig utskrift: